

Til: NOKUT

Fra:

Forskergruppen TEPEE (Lærerprofesjon, lærerutdanning og utdanningspolitikk)
OsloMet – Storbyuniversitetet og Universitetet i Sørøst-Norge.

16.11.2020

RE: NOKUTs evaluering av lektorutdanningene

Vi takker for muligheten til å komme med innspill til NOKUTs evaluering av Lektorutdanning 8-13. Våre innspill er organisert etter de fire spørsmålene som stilles i høringsbrevet. I det siste spørsmålet er svarene strukturert etter de fem foreslåtte undertemaene.

Er evalueringstemaene tydelig beskrevet?

De fem hovedtemaene er i hovedsak tydelig beskrevet.

Vi ønsker at evalueringen skal være til nytte for de som arbeider med lektorutdanningen. Er dette da de viktigste evalueringsspørsmålene?

I TEPEE har vi tidligere gjort empiriske undersøkelser av lektorutdanningen. Basert på dette arbeidet mener vi at de fem hovedtemaene med relaterte spørsmål fremstår som relevante for de problemstillingene våre informanter selv var opptatte av i våre intervjuer med ansatte i lektorutdanningene.

Kan evalueringsspørsmålene formuleres på en bedre måte?

Vi opplever at evalueringsspørsmålene er godt formulert.

Er dette de viktigste underpunktene for evalueringsspørsmålene? Mangler det viktige underpunkter, eller kan vi velge bort noen av de vi har inkludert her?

Tema 1: Nasjonal styring og institusjonell autonomi

Ulike aktørers tolkning av rammene og handlingsrommet som følger av nasjonale styringsdokumenter (spesielt rammeplanen) fremstår som svært viktig. Våre intervjuer med ansatte i lektorutdanningene viste for eksempel at det eksisterte fagforskjeller i hvordan ulike aktører forholdt seg til rammeplanen. Flere uttrykte en generell misnøye med

detaljreguleringen av utdanningsløpet som fremkommer i rammeplanen. Videre ble utfordringene med innpassing av lektorutdanning fra en institusjon til en annen problematisert av flere informanter, men vi har ikke data på hvor stort dette problemet faktisk er sett i antall studenter.

Når det gjelder punkt g), så er kanskje *forståelsen av* (heller enn forventningen om) profesjonsnærhet og forskningsbasert utdanning interessant å undersøke. Ideen om profesjonsnærhet kan forstås og operasjonaliseres på svært ulike måter, og vårt inntrykk basert på tidligere studier er at det også eksisterer en del ulike oppfatninger om hvilke aktører innenfor institusjonen (disiplinfag, profesjonsfagene, etc.) som har ansvar for at forventningen om profesjonsnærhet skal oppfylles. Dette kan få konkrete implikasjoner for hvordan utdanningen organiseres og gjennomføres.

Her bør man også se eksplisitt på konsekvensene av at lektorstudentene har 100 dager med praksis i tillegg til normal studieprogresjon. Denne problemstillingen dreier seg ikke utelukkende om betydningen av 100 dagers tidsbruk, som er relativt mye i seg selv (rundt 2,5 måneder med ekstra arbeid). Det handler også om *hva slags dager* dette er for studentene, gitt at mange studenter har ordinær undervisning i disiplinfagene *samtidig som de gjennomfører praksisopplæring i skolen*. På dette området har gjeldende rammeplan/ institusjonene overlatt til studentene å håndtere den grunnleggende utfordringen med at man har valgt å ikke studiepoengsbelegge praksisperioden fordi ingen aktører i UH er villige til å «gi fra seg» studiepoeng. Det er uklart om dette er en fordel for studentene, og hvilke konsekvenser det har for gjennomføring og frafall.

Tema 2: Ledelse, organisasjon og samarbeid

Vi mener at dette er et ekstremt viktig område å gå inn i for å forstå hvorvidt lektorprogrammet oppnår sitt formål, samt for gjennomføring og frafall.

Det ligger antakelig implisitt i underspørsmål c) og d), men vi mener det er svært viktig å undersøke samarbeidet og grenseflatene mellom disiplinfag og de såkalte profesjonsfagene (pedagogikk og fagdidaktikk). Vårt datamateriale tyder på at det eksisterer ulike forståelser innad i de ulike lektorprogrammene hvordan denne grenseflaten skal forstås, og i hvilken grad undervisere i disiplinfagene (bør) posisjoneres som lærerutdannere.

Her bør NOKUT også gå inn i problemstillinger knyttet til såkalt «gjenbruk» av emner, det vil si at de store flertallet av lektorstudentene studerer disiplinfag sammen med studenter på «rene» bachelor- og masterutdanninger i disiplinfagene. Dette legger en del føringer på disiplinfagenes muligheter for å tilpasse seg forventninger om profesjonsnærhet, og å bidra til å støtte opp om en særegen identitet blant lektorstudentene. Samtidig fant vi betydelig variasjon med tanke på hvordan disiplinfagene selv tenkte rundt tilpassing av disiplinlig undervisning til lektorstudentene. Dette hadde igjen sammenheng med hvorvidt lektorstudentene var i flertall eller mindretall i disiplinfagene, sammenliknet med «rene» disiplinstudentene. Denne problemstillingen er nært knyttet til Tema 1, og mer spesifikt finansiering av utdanningene. Lektorprogrammene er per i dag «lavkostnadsutdanninger», i den forstand at de i stor grad baserer seg på gjenbruk av emner som tilbys disiplinstudentene.

Et annet punkt under dette problemkomplekset som vi anser som svært viktig er grenseflatene mellom tverrfakultære samarbeidsarenaer for lektorprogrammet, på den ene siden, og etablerte, organisatoriske beslutningsprosesser som typisk går innad på fakultetene, på den andre. Norske UH-institusjoner er generelt svært dårlig innrettet mot tverrfakultære satsinger, da «linja» er organisert innenfor faghomogene områder (disiplin- og profesjonsspesifikke institutter, deretter fakulteter). Et fremtredende trekk i vårt datamateriale fra lektorprogrammene er at beslutningsprosesser fremstår som utfordrende for aktørene fordi tverrfakultære organer som skulle være styrende for utviklingen av lektorprogrammene ikke har formell beslutningsmakt i «linja». Med andre ord, den rådgivende funksjonen som tverrfakultære beslutningsarenaer typisk får, kan komme i et spenningsforhold med «linja» der for eksempel alle beslutninger knyttet til økonomi typisk fattes. Dette gjør at mange av våre informanter opplevde ledelse av lektorprogrammet som spesielt krevende.

Tema 3: Helhet og sammenheng i lektorprogrammene

Vårt datamateriale indikerer at det finnes en bred variasjon i hvordan «helhet og sammenheng» forstås blant aktørene i lektorprogrammene. Vi foreslår derfor at aktørens forståelse av helhet og sammenheng løftes opp som et hovedspørsmål i hva den sakkyndige komiteen skal vurdere. «Helhet og sammenheng» er i stor grad et hverdagsbegrep/policybegrep som kan operasjonaliseres på svært ulike måter. Samtidig kan operasjonaliseringen av begrepet få svært ulike praktiske implikasjoner. Siden denne ideen var sentral for utviklingen av gjeldene rammeplan, mener vi at eksisterende forståelser av dette begrepet bør undersøkes i dybden. Man bør også vurdere litt kritisk om det er elementer innad i lektorprogrammene der man kanskje *ikke* bør tilstrebe helhet og sammenheng. Er det for eksempel realistisk å skape en sterk grad av helhet og sammenheng mellom disiplin-fagene og de såkalte profesjonsfagene? Hvis ja, hvordan bør man vurdere kostnadene ved slike sammenhenger opp mot fordelene? Til sist er det mye forskningslitteratur som peker på at idealet om «helhet og sammenheng» i profesjonsutdanninger ikke bør tolkes som et fravær av spenninger mellom ulike faglige komponenter, men at utfordringen med tanke på programdesign heller handler om *hvordan* disse spenningene kan regisseres på en måte som faktisk støtter opp om studenters læring.

Det er for øvrig litt uklart hva forskjellen er mellom punkt b) og c).

Tema 4: Lektorstudentenes identitet og tilhørighet

Dette er et viktig punkt for komiteen å evaluere, da vår hypotese vil være at det er utslagsgivende for gjennomføring og frafall. Vi har ingen ytterligere kommentarer til underpunktene her.

En relatert problemstilling, som muligens hører inn under Tema 2, er i hvilken grad undervisere i disiplin-fagene føler identitet med og tilhørighet til lektorprogrammet.

Tema 5: Nye lektorers kompetanse og videre utvikling

Dette er et viktig punkt, og vi opplever det som positivt at hovedspørsmålene skal sees i lys av detaljnivået og omfanget av læringsutbyttebeskrivelsene i rammeplanen. I en eventuell prioritering mener vi det vil være viktig å beholde underpunkt f). Vi har ingen ytterligere kommentarer til underspørsmålene.

På vegne av forskergruppen TEPEE,

Hege Hermansen
Førsteamanuensis
Institutt for pedagogikk, UiO

Sølvi Mausethagen
Professor
Senter for profesjonsstudier, OsloMet